

SŁOWO WSTĘPNE

Narzędzia wojny to pojęcie szerokie, obejmujące wszelkie środki służące prowadzeniu działań zbrojnych. Nie dziwi więc, że w tomie poświęconym takiej tematyce czytelnik znajdzie artykuły poruszające różnorodne zagadnienia – od kwestii związanych z uzbrojeniem, poprzez formacje militarne, aż po działania propagandowe.

Tom otwiera artykuł MICHAŁA WILCZYŃSKIEGO (Uniwersytet Łódzki), w którym autor, opierając się na *Commentarii de bello civili* Gajusza Juliusza Cezara, omawia rodzaje umocnień i przebieg prac nad ich budową pod Dyrrachium podczas kampanii prowadzonej przeciwko armii Gnejusza Pompejusza Wielkiego w 48 r. p.n.e. Następny tekst, autorstwa JĘDRZEJA TOMASZA KAŁUŻNEGO (Uniejów), jest analizą uzbrojenia i wyposażenia dworzan królewskich (*curienses*) i pokojowców (*cubicularii*). Autor skrupulatnie wykorzystał informacje zawarte w rękopiśmiennych materiałach archiwalnych z okresu panowania Jana Olbrachta, dzięki czemu odtworzył wyposażenie rycerzy z przybocznego oddziału władcy. JACEK ZINKIEWICZ (Muzeum Krakowa) dokonał w swym artykule analizy inwentarzy uzbrojenia ze zbiorów Archiwum Narodowego w Krakowie. Pozwoliło to stworzyć obraz zasobów uzbrojenia, jakie zgromadzono w arsenałach Krakowa w latach poprzedzających potop szwedzki. Autor kolejnego artykułu, PIOTR SZLANTA (Uniwersytet Warszawski), prześledził antyniemieckie działania propagandowe w zaborze rosyjskim. Głównym bohaterem publikacji mających zdyskredytować Niemcy był cesarz Wilhelm II. Jak zauważa autor, propaganda ta trafiała na podatny grunt, albowiem społeczeństwo polskie było tradycyjnie niechętnie nastawione do Niemców. Nieco zapomniany epizod z dziejów Łodzi przedstawił w swym artykule TOMASZ WALKIEWICZ (Archiwum Państwowe w Łodzi). Na podstawie archiwaliów oraz lokalnej prasy opisał pobyt w Łodzi 1 pułku czołgów, który stacjonował

tu od czerwca 1919 r., stąd też wyruszył na wojnę polsko-bolszewicką. Autor ukazał udział jednostki w życiu społecznym miasta, przedstawił również relacje żołnierzy z jego mieszkańcami. Tekst jest ilustrowany fotografiami ze zbiorów Archiwum Państwowego w Łodzi. Także kolejny artykuł nawiązuje do wojny z bolszewikami. ADAM LAJDENFROST (Archiwum Państwowe w Łodzi) podjął w nim próbę ukazania działań polskich pociągów pancernych w tym konflikcie. Autor omówił konstrukcję tych pojazdów, skład osobowy ich załóg, a przede wszystkim zrelacjonował ich udział w walkach z Armią Czerwoną w latach 1919–1921. Kolejny artykuł poświęcony został działaniom partyzantki irlandzkiej w Dublinie w okresie wojny o niepodległość Irlandii (1919–1921). Jego autor, MICHAŁ MACIEJEWSKI (Uniwersytet Jagielloński), analizuje w tym tekście taktykę Irlandzkiej Armii Republikańskiej, omawia ważniejsze akcje zbrojne oraz działania wywiadowcze. Przedstawione zostały również kroki strony brytyjskiej mające na celu zwalczanie separatystycznych dążeń Irlandczyków. ANDRZEJ WOJTASZAK (Uniwersytet Szczeciński) podjął w swym artykule ważny problem modernizacji polskiego przemysłu zbrojeniowego w okresie międzywojennym. Jego uwaga koncentruje się na założeniach planu rozwoju przemysłu pracującego na potrzeby armii, który miał być realizowany w latach 1936–1942. Poruszona została również kwestia handlu bronią produkowaną w Polsce przed wybuchem wojny. Autor wykorzystał m.in. materiały archiwalne ze zbiorów Centralnego Archiwum Wojskowego Biura Historycznego w Warszawie oraz Instytutu Polskiego i Muzeum im. Władysława Sikorskiego w Londynie. Artykuł uzupełniony został biogramem gen. Aleksandra Litwinowicza, odpowiedzialnego za realizację planów rozwoju polskiego przemysłu zbrojeniowego w omawianym okresie. Samoloty znajdujące się na wyposażeniu państw biorących udział w II wojnie światowej to temat, który porusza w swym artykule DARIUSZ WYBRANOWSKI (Uniwersytet Szczeciński). Autor postanowił tym razem przybliżyć opinie pilotów użytkujących te maszyny, czyli osób najbardziej kompetentnych do ich oceny. Tekst zawiera liczne opinie lotników, walczących w siłach powietrznych zarówno aliantów, jak i państw Osi. TOMASZ GLINIECKI (Muzeum Stutthof w Sztutowie) omawia w swym artykule kształtowanie obrazu wroga w celu mobilizacji społeczeństwa do walki. Jednocześnie strony konfliktu tworzą obraz „swojego”, eksponując jego pozytywne cechy i przekonując do potrzeby podjęcia słusznej walki. Autor ukazuje ten mechanizm na przykładzie działań propagandowych Związku Sowieckiego podczas

wojny z III Rzeszą (1941–1945). W pracy ROBERTA PIETRYGAŁY (Wrocław) przedstawione zostało wyposażenie wojsk inżynieryjnych Wojska Polskiego w latach 1945–2010. Tekst uzupełniono tabelami zawierającymi zestawienie informacji o sprzęcie stanowiącym wyposażenie oddziałów inżynieryjnych. Ostatni z zamieszczonych w tym tomie artykułów wyszedł spod pióra MAGDALENY POGOŃSKIEJ-POL (Uniwersytet Łódzki). Autorka omawia podjętą w 2015 r. przez Ligę Państw Arabskich próbę stworzenia wspólnej armii, która byłaby w stanie prowadzić m.in. działania antyterrorystyczne.

Za współpracę przy tej publikacji serdecznie dziękuję panu Bartoszowi Góreckiemu, dyrektorowi Archiwum Państwowego w Łodzi. Wyrażam nadzieję, że przygotowany wspólnie tom, podobnie jak wcześniejsze z serii *Oblicza Wojny*¹, spotka się z zainteresowaniem i pozytywnym przyjęciem przez czytelników.

---

¹ Dotychczas wydane tomy z serii *Oblicza Wojny* dostępne są bezpłatnie do pobrania na stronie internetowej Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego: <https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/serie/seria/oblicza-wojny/>